

Седмична колумна високог представника за БиХ, Кристијана Шварц-Шилинга: “Напад на независност правосуђа подрива економију”

Међу првим ријечима које странци науче у Босни и Херцеговини су ријечи *веза* и *штела*. Људи вјерују да је то оно што вам треба да бисте напредовали у животу, и то је симптом друштва у којем су концепти, као што је владавина права, релативно нови.

Везе су, зацијело, важне у свим земљама, не само у Босни и Херцеговини, и сигурно могу помоћи да се посао обави. Већина нас би радије пословала са људима које познаје него са тоталним странцима. Често је могуће позитивно промијенити ствар када можемо неко лице повезати са гласом на другом крају телефонске жице.

Међутим, у Босни и Херцеговини, моћ везе иде даље. Овдје многи људи гледају на везе – посебно везе са политички утицајним појединцима – као средство заобилажења система, а не као средство за постизање ефикаснијег рада система.

Зашто плаћати порез ако имате веза у порезној управи?

Одговор на то је, наравно, да порез представља приход који је потребан да би органи власти могли пружати социјалне услуге. Они који избјегавају плаћање пореза не врше само заобилажење система; они задржавају средства која се могу искористити за плаћање, на примјер, болничког особља и наставника.

Поштени грађани не могу просперирати у земљи у којој је корупција свеприсутна, у којој су праве везе једини начин да

се ствари одраде, и у којој се “недодирљиви” могу понашати као да се закон не односи на њих. У таквом друштву, поштени грађани морају плаћати већу цијену него што је потребно за добра и услуге чији је квалитет обично нижи него што би требало да буде.

Ваш сусјед, шеф или локални политичар можда може пронаћи начин да избјегне плаћање пореза, али то не мијења потребу за наставницима и болничким особљем. То само значи да власт има мање новца да их плаћа. Поред тога, атмосфера у којој влада корупција одвраћа инвестиције које су потребне за стварање нових радних мјеста – тако да они који траже запослење трпе због оних који одбијају да играју према правилима.

Оно на што се све своди је следеће: везе функционишу само за оне који их и сами имају. Због тога је међународна заједница посветила толико времена, новца и напора промовисању владавине права у Босни и Херцеговини. А први предуслов за подршку владавини права је подршка независности правосуђа.

У протеклих 11 година доста је урађено на овом пољу, и то се већ исплаћује у смислу повећаних страних улагања.

Помаци који су начињени, споро и несигурно, не смију се узимати здраво за готово. Независност правосуђа мора да се разумије, мора да се подржи, мора да се брани, мора да се стави у први план у новинама и на телевизији и у свакодневном животу – јер њу нападају политичари који вјерују да су најбоље институције оне које су под њиховом контролом.

У Босни и Херцеговини, политичари нису више у могућности да врше контролу над именовањима у правосуђу, нити могу контролисати радње које врше судије и тужиоци. То значи да се закон може примјењивати и показати да се примјењује на једнак начин за све.

Оснивање Високог судског и тужилачког савјета – што је био предуслов за отварање преговора о Споразуму о стабилизацији и придруживању са Европском унијом – било је од кључног

значаја. Високи судски и тужилачки савјет је вршио надзор над ревизијом именовања у правосуђу и помогао је у реформи закона којима се регулишу плате судија и тужилаца. Данас, Високи судски и тужилачки савјет помаже у успостави и подизању стандарда спровођењем свеобухватног програма обуке за судско особље. Он, такође, осигурава независан дисциплински поступак у циљу праћења рада судија и тужилаца.

Резултат овога свега? Ако ништа друго, спроведена су суђења и донесене су пресуде за неке за које се некад сматрало да су изнад закона.

Рад Савјета је од кључног значаја за будућност Босне и Херцеговине. Само независно правосуђе може осигурати да је свако једнак пред законом. Ово је основни дио функционалне демократије и саставни дио праведног и просперитетног друштва.

Када изабрани политичари упућују пријетње против правосуђа, грађани морају схватити да ови исти политичари подривају грађанска права и одбијају инвестиције које су потребне за стварање нових радних мјеста. Напад на независност правосуђа значи напад на интересе грађана, подривање економије и смањење могућности остварења просперитета.

Кристијан Шварц-Шилинг је високи представник међународне заједнице и специјални представник ЕУ у Босни и Херцеговини.